

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСҶОИ ИЛМҶОИ ИҚТИСОДИ

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСИ

доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси

6D050600 – Иқтисодиёт (6D050612 – Савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ)

(Бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январи соли 2023, № 2 тасдиқ шудааст)

РАМЗИ ИХТИСОС:

6D050600 – Иқтисодиёт (6D050612 – Савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ)

I. СОҶАИ ИЛМ, КИ АЗ РӯЙИ ОНҶО ДАРАҶАИ ИЛМӢ ДОДА МЕШАВАД:

- Илмҳои иқтисодӣ

II. ШАРҶИ ИХТИСОС:

Мазмуни ин соҳаи таҳқиқ: муносибатҳои иқтисодӣ оид ба назария, методология ва амалияи муосири савдо, хизмати маишӣ ва хизматрасониҳои тиҷоратӣ ҳамчун соҳаҳои махсуси иқтисодиёт ва масоили рушди онҳо.

Объекти таҳқиқ: ҳамаи шаклҳои ташкилию ҳуқуқии субъектҳои, ки фаъолияти худро соҳаи савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ амалӣ менамоянд (соҳаи савдо, хӯроки умумӣ ва хизмати маишӣ, хизматрасонии тарабхонаҳо, меҳмонхонаҳо, объектҳои сайёҳӣ хизматрасонии манзилӣ-коммуналӣ ва дигар намудҳои хизматрасонии тиҷоратӣ (хизматрасониҳои машваратӣ, иттилоотӣ-коммуникатсионӣ, суғуртавӣ, маркетингӣ-рекламавӣ, лизингӣ, таҳлилий-таҳқиқотӣ, экспертизавӣ, ноширӣ-полиграфӣ ва дигар хизматрасониҳои ёрирасон барои рушди бизнес).

III. СОҶАҶОИ ТАҶҚИҚОТ:

1. Таҳияи стратегияи рушди бозори молҳои истеъмоли дар кишвар, минтақаҳо ва соҳаҳо оид ба таъмини пурраи аҳоли бо молҳо.
2. Тамоили муосири рушди шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии хочагидорӣ дар соҳаи савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
3. Ташаккул ва рушди бозори савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
4. Пешгӯии тавозуни захираи молҳо, даромад ва хароҷоти пулӣ, бозорҳои молӣ барои марҳилаҳои кӯтоҳ, миёна ва дарозмуҳлат.
5. Таҳқиқи вазъи бозори молҳои истеъмоли ва дурнамои онҳо.
6. Таъмини мутаносибии тақозо ва арза дар бозори молҳои истеъмоли.
7. Рушди инфрасохтори бозори истеъмоли.

8. Баҳодихӣ ба тамоюл ва қонуниятҳои рушди гардиши мол.
9. Асосноккунии шаклҳои самараноки ҳамкориҳои субъектҳои савдо бо субъектҳои дигар соҳаҳои иқтисодиёти миллӣ.
10. Харочоти муомилот: таҳқиқи ҳаҷм ва таркиби он дар савдои чакана ва яклухт.
11. Натиҷаҳои молиявии фаъолияти субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
12. Ҷоида ва ҷоиданокии савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
13. Таҳлили вазъи молиявии субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ ва баланд бардоштани устувории онҳо.
14. Самаранокии иқтисодӣ-иҷтимоии савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
15. Роҳҳои таҳқиқ ва истифодаи самаранокии потенциали субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва хизмати маишӣ.
16. Маблағгузориҳои рушди савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ дар шароити муосир.
17. Механизми иқтисодӣ ташкилии рушди инноватсионии савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
18. Сармоягузори ба рушди савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ ва истифодаи самаранокии он.
19. Ташкили савдои яклухт ва чакана дар шароити муосир.
20. Тақмили механизми ҷойгиршавии шабакаҳои савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
21. Хусусият ва функцияҳои фаъолияти миёнаравӣ дар савдо ва соҳаҳои он.
22. Рушди инфрасохтори савдо: савдои озмунӣ, фаъолияти ярмаркавӣ, савдои биржавӣ ва электронӣ.
23. Ташкил ва самаранокии фаъолияти савдои фирмавӣ, шабакаҳои савдо, субъектҳои савдои иҷтимоӣ.
24. Рушди савдои шабакавӣ дар шароити муосир.
25. Мазмун, масоил, дурнамои тақмили фаъолияти тижорати хориҷии субъектҳои савдо, роҳҳои амалисозии онҳо.
26. Таҳияи низоми тадбирҳо оид ба танзими давлатии савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
27. Дастгирии давлатӣ ва рушди савдои кооперативӣ ва савдои бахши хусусӣ дар кишвар, минтақаҳо, зерсоҳаҳо.
28. Таъмини беҳатарӣ ва сифати молҳо дар савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
29. Таъмини сифати хизматрасонӣ дар субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
30. Роҳҳои баланд бардоштани рақобаттавонии субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.
31. Рушди технологияҳои рақамӣ дар савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ.

32. Менечмент ҳамчун захираи субъектҳои савдо, таркиб, сохтор ва пайдарҳамии таҳиясозии низоми идоракунии.
33. Такмили ташкил ва идоракунии самтҳои гуногуни фаъолияти субъектҳои савдо, субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
34. Идоракунии стратегии субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
35. Ташкил ва идоракунии кормандони савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
36. Хусусиятҳои рушди соҳибкорӣ дар савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
38. Идоракунии чараёнҳои технологӣ дар субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
39. Механизми идоракунии зиддибухронӣ дар савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
40. Шарикии давлат ва бахши хусусӣ дар савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.

IV. РАМЗ ВА НОМГҶҶИ ИХТИСОСҶҶИ МУҶОВИР:

6D050601 – Назарияи умумии иқтисодӣ (иқтисоди сиёсӣ)

6D050606 – Методҳои математикӣ ва афзорӣ (инструменталӣ) дар иқтисодиёт

6D050701 – Менечмент

6D050801 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит

6D050901 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз

6D051101 – Маркетинг

6D051102 – Нархгузорӣ

6D051201 – Омор

6D051301 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ

V. ҶУДУДГУЗОРҶ БО ИХТИСОСҶҶИ МУҶОВИР:

Д

а

р Дар тафовут аз ихтисоси 6D050606, таҳқиқот аз рӯи ихтисоси 6D050612 коркарди усулҳои нави риёзиву инструменталии иқтисодиётро тақозо наменамояд ва барои ноил шудан ба мақсадҳои гузошташуда усулҳои аллакай таҳияшудаи риёзӣ ва инструменталиро истифода мебарад.

р Д

к

р И

я

ф

н Т

р

ф

я

р ихтисоси 6D050801 бо он фарқ мекунад, ки дар доираи он нишондиҳандаҳои

иқтисодӣ ба таври комплексӣ баррасӣ мегарданд ва дар доираи он масъалаҳои молия, гардиши пул ва қарз дар соҳаи хизматрасониҳои тиҷоратӣ баррасӣ мешаванд.

Д

а

р Д

а

р Т

а

Ф

о И

Ф

У

в

и

VI. ҲУДУДГУЗОРӢ БО СОҲАҲОИ ИЛМӢОИ МУЦОВИР:

о

Т

а

Аз ихтисоси 6D051301 бо он фарқ мекунад, ки дар доираи он таҷрибаи пешқадами Ҷамолики хориҷӣ дар самти соҳаи савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ баррасӣ мегардад.

к

қ

т

и

н

б

ш

н

р

с

н

д

о

д

о

и

и

и

о

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСҲОИ ИЛМӢОИ ИҚТИСОДӢ

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСИ

доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси

2 **6D051900 – Ташкил ва меъёргии меҳнат (6D051901 – Иқтисодиёти меҳнат)**

Аз ихтисоси 6D051201 дар он зоҳир меёбад, ки тамоюлҳои рушди субъектҳои соҳаи савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маиширо дар асоси истифодаи маълумоти оморӣ таъуайян менамояд.

к

к

РАМЗИ ИХТИСОС:

6D051900 – Ташкил ва меъёргирии меҳнат (6D051901 – Иқтисодиёти меҳнат)

I. СОҶАИ ИЛМ, КИ АЗ РҶҲИ ОНҲО ДАРАҶАИ ИЛМӢ ДОДА МЕШАВАД:

- Илмҳои иқтисодӣ

II. ШАРҲИ ИХТИСОС:

Мазмун ин соҳаи таҳқиқ: омӯзиши тамоюл ва қонуниятҳои фаъолияти меҳнати одамон; муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ; такрористеҳсоли захираҳои меҳнатӣ ва нерӯи корӣ; механизмҳои ҳуқуқӣ, ташкилӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодии идоракунии меҳнат.

Объекти таҳқиқ: кормандони кироя, коллективҳои меҳнатӣ ва кордиҳандагон; бозори меҳнат, шуғл ва бекорӣ; ташкил ва меъёргирии меҳнат; даромад ва музди меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, минтақаҳои алоҳидаи он, дар соҳаҳо ва субъектҳои ҳамаи шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқӣ; меъёрҳо ва стандартҳои пешқадами байналмилалӣ дар соҳаи иқтисодиёти меҳнат ва муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ.

III. СОҶАҲОИ ТАҲҚИҚОТ:

1. Асосҳои назариявӣ ва методологии иқтисодиёти меҳнат; назария ва концепсияҳои рушди муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ (назарияи шуғл, бозори меҳнат, идоракунии кормандон ва ғайра).
2. Захираҳои меҳнатӣ ҳамчун омилҳои муҳими рушди иқтисодӣ ва самаранокии иқтисодию иҷтимоии он.
3. Масоили назариявӣ-методологӣ дар соҳаи меҳнат ва муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ.
4. Тавсифи миқдорӣ ва сифатии захираҳои меҳнатӣ. Сармояи инсонӣ.
5. Низоми муносибатҳои «одам – истеҳсолот»; қонуният ва тамоюли нави ташаккул, тақсимот, мубодила ва истифодаи нерӯи корӣ; механизми баланд бардоштани самаранокии онҳо дар шароити иқтисодиёти бозорӣ; роҳҳои истифодаи самараноки ҷойҳои кории мавҷуда ва таъсиси ҷойҳои нави корӣ.
6. Бозори меҳнат: сохтор ва бахшҳои он; шуғли аҳоли, бекорӣ (намуд ва шаклҳои асосӣ, оқибатҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ).
7. Ҳавасмандгардонӣ ва музди меҳнати кормандон; ташкили музди меҳнат ва таъмини алоқамандии он бо таҳассуси кормандон ва самаранокии истеҳсолот; функцияи такрористеҳсолӣ ва ҳавасмандгардонии музди меҳнат.
8. Масоили сифати нерӯи корӣ, тайёркунии, ташаккули салоҳияти касбӣ, бозомӯзӣ

ва такмили ихтисоси кадрҳо; ташаккули рақобатпазирии кормандон; роҳнамоии касбии аҳоли; ҳаракати кормандон.

9. Меъёрғирӣ ва ташкили меҳнат, хусусиятҳои онҳо барои соҳаҳои гуногун ва категорияҳои кормадон.
10. Ҳосилнокӣ ва самаранокии меҳнат, усулҳои андозағирӣ, омилҳои таъсирасон ва захираҳои афзоиш.
11. Масъалаҳои мубрами муҳочирати меҳнатӣ ва таъсири он ба рушди иқтисодиёти ҷумҳурӣ.
12. Шароит, ҳифз ва беҳатарии меҳнат.
13. Танзими муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ; таъсири муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ ба рушди иқтисодиёт ва соҳаҳои он.
14. Сиёсати иҷтимоӣ, рушди иҷтимоӣ ва беҳатарии иҷтимоӣ
15. Масоили таъмини иҷтимоӣ, суғуртаи иҷтимоӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли; низоми нафақа ва дурнамои рушди он
16. Ҳамкориҳои иҷтимоӣ дар иқтисодиёти бозорӣ.
17. Хусусиятҳои хоси рушди меҳнат ва иқтисодиёти хонаводагӣ.
18. Низобҳои меҳнатӣ, роҳҳои пешғирӣ ва ҳалли онҳо.
19. Масоили методологӣ, назариявӣ ва амалии сатҳ ва сифати зиндагии аҳоли ва роҳҳои баланд бардоштани онҳо. Даромад ва истеъмоли аҳоли.
20. Таҷрибаи хориҷии танзими муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ ва дурнамои истифодаи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

IV. РАМЗ ВА НОМГҶҶИ ИҲТИСОСҶОИ МУҶОВИР:

6D050601 – Назарияи умумии иқтисодӣ (иқтисоди сиёсӣ)

6D050701 – Менечмент

6D051101 – Маркетинг

6D051102 – Нархгузорӣ

6D051201 – Омор

6D051301 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ

6D051902 – Иқтисодиёти нуфус ва демография

V. ҶУДУДУГУЗОРҶ БО ИҲТИСОСҶОИ МУҶОВИР:

Д
а Д
р
р
ф
ф
в
в

ба омӯзиши ҷанбаҳои маркетингии муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ нигаронида шудааст.

Д
а Т
Р
Ф И
Ф
В Т
Р
Ф

VI. ҲУДУДГУЗОРӢ БО СОҶАҲОИ ИЛМӢОИ МУЧОВИР:

Таҳқиқоти бунёди аз рӯи ихтисоси 6D051901 – Иқтисодиёти меҳнат дар ~~Дирексияи Иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон~~ таҷрибаи онҳо дар соҳаи иқтисоди муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ баррасӣ мегардад.

И
К
Т
И
А
Ҳ
Ө
Қ
Т
И
И
Қ
О
Ғ
И
Р
Ҷ
Ӯ
Ӣ
Р
Ӯ

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСИ

доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси

6D051900 – Бизнес-маъмуриятчигӣ (6D052002 – Иқтисодиёти соҳибкорӣ)

Ө

(Бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январи соли 2023, № 2 тасдиқ шудааст)

Ғ

РАМЗИ ИХТИСОС:

аз ихтисоси 6D051900 – Бизнес-маъмуриятчигӣ (6D052002 – Иқтисодиёти соҳибкорӣ) дар соҳаи истифодаи маълумоти оморӣ муайян менамояд.

С

I. СОҶАИ ИЛМ, КИ АЗ РӮИИ ОНӢО ДАРАҶАИ ИЛМӢ ДОДА МЕШАВАД:

Т
а
а
з
Х

Қ
И
И

- Илмҳои иқтисодӣ

II. ШАРҲИ ИХТИСОС:

Мазмуни ин соҳаи таҳқиқ: муносибатҳои иқтисодӣ, ки дар заминаи фаъолияти инноватсионӣ ва таваккал бо мақсади ба даст овардани даромади соҳибкорӣ ба миён меоянд; назария ва методологияи ташаккул ва рушди соҳибкорӣ; шаклҳо, усулҳо, таъмини методологӣ ва идоракунии фаъолияти соҳибкорӣ ҳамчун омилҳои муҳим ва сарчашмаи рушди иқтисодӣ кишвар ва сохторҳои соҳибкории он.

Объекти таҳқиқ: чараҳои ташаккул ва рушди сохторҳои соҳибкорӣ аз рӯи шакл, намуд ва соҳаҳои гуногуни фаъолияти иқтисодӣ.

III. СОҲАҲОИ ТАҲҚИҚОТ:

1. Рушди назария ва методологияи соҳибкорӣ; таҳияи методикаи ташкили фаъолият дар шаклҳои мухталифи соҳибкорӣ.
2. Марҳилаҳои асосии рушди афкори иқтисодӣ дар фаъолияти соҳибкорӣ.
3. Қонуният ва таъмили рушди соҳибкорӣ дар шароити муосир.
4. Пешгуии тағйиротҳои сохтории рушди соҳибкорӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ.
5. Таҳқиқи чараҳои соҳибкорӣ дар ягонагии унсурҳои асосии он: шахсӣ, иқтисодӣ, ташкилӣ-идоракунӣ.
6. Ташаккул ва рушди шаклҳои гуногуни соҳибкорӣ: аз рӯи нишонаҳои ташкилӣ-ҳуқуқӣ; миқёси фаъолият; намуди фаъолияти соҳибкорӣ (истехсолӣ, тижоратӣ, молиявӣ, миёнаравӣ ва ғ.).
7. Ташаккул ва рушди инфрасохтори фаъолияти соҳибкорӣ.
8. Танзим ва дастгирии давлатии фаъолияти соҳибкорӣ.
9. Ташкил ва идоракунии соҳибкории муштарак.
10. Ҳолат ва дурнамои низомҳои байналмилалӣ, миллӣ ва минтақавии соҳибкорӣ, алоқамандии онҳо.
11. Нақшагирии стратегӣ ва пешгӯӣ дар фаъолияти соҳибкорӣ.
12. Методология ва назарияи таъмини рақобаттавонии сохторҳои соҳибкорӣ.
13. Ташкили низоми ҳамкории соҳибкории хурд ва калон. Ташаккул ва рушди соҳибкории шабакавӣ. Франчайзинг ҳамчун намуди махсуси фаъолияти соҳибкорӣ.
14. Технологияи чараҳои таҳия ва қабули қарорҳои идоракунӣ дар сохторҳои соҳибкорӣ.
15. Ташаккул ва рушди фазои мусоиди соҳибкорӣ.
16. Мотиватсияи намудҳои гуногуни фаъолияти соҳибкорӣ
17. Принсипҳои назариявӣ, методологӣ ва методии ташаккул ва рушди маданияти соҳибкорӣ, меъёрҳои ахлоқии соҳибкорӣ.
18. Маблағгузорӣ дар пешбурди самараноки фаъолияти соҳибкорӣ.
19. Ташкили ҳамкории сохторҳои ҳокимияти давлатӣ ва бахши соҳибкорӣ.

